

Nieuwsbrief nr 9, december 2020

Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting

De Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting heeft tot doel het bevorderen van onderzoek, onderwijs en verspreiding van kennis over Martin Luther en zijn theologie, alsmede over de geschiedenis van het lutheranisme in het algemeen en die van het lutheranisme in de Nederlanden in het bijzonder. Daartoe heeft de stichting een bijzondere hoogleraarsplaats gevestigd aan de Theologische Universiteit Kampen. Deze [leerstoel](#) wordt bezet door prof. dr. Sabine Hiebsch.

Inhoud

Professor Hiebsch en de TUK in het Amsterdamse gemeentebld.....	1
Workshop blended learning aan de TUK.....	2
Artikel van professor Hiebsch in Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis.....	3
Nieuw boek	3
Column van prof. dr. Sabine Hiebsch	4
Nieuwe sponsorsn	6

Kerstboom in de bibliotheek van de TUK

Professor Hiebsch en de TUK in het Amsterdamse gemeenteblad

In het gemeenteblad *Bij de Tijden* van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Amsterdam is deze maand aandacht geschonken aan lutheranen aan de universiteiten TUK, PThU en VU. Ruim de helft van dit artikel is gewijd aan onze leerstoel in Kampen en het vele werk dat prof. dr. Sabine Hiebsch daar verricht. Het is verheugend dat zij zoveel aandacht in het gemeenteblad heeft gekregen en dat haar prestaties kennelijk weerklank vinden in de Amsterdamse gemeente. Niet alleen het feit dat haar columns regelmatig in het blad worden opgenomen, maar vooral ook hetgeen zij aan onderwijs en onderzoek doet. Het artikel laat zien hoe relevant haar werk is voor onze lutherse gemeenschap en de kerk daarbuiten. Uit het artikel blijkt ook dat zij een vergelijking met elders glansrijk kan doorstaan.

Het artikel kan worden gevonden onder deze [link](#)

Workshop *blended learning* aan de TUK

In november werd aan de TUK een workshop gegeven over *blended learning*. Dit is een verzamelbegrip waar verschillende onderwijsvormen mee worden aangeduid. Enkele voorbeelden zijn: een mix van leren met en zonder technologie, digitale vormen van onderwijs en onderwijs op locatie, didactische strategieën, onderwijs op maat, waarbij studenten in een individueel tempo leren.

Toen medio maart tijdens de eerste lockdown ook de universiteiten in eerste instantie geen onderwijs op locatie konden verzorgen, was het heel belangrijk om op goede wijze over te schakelen naar digitaal onderwijs en/of gemengde onderwijsvormen.

Ik heb daarvoor een aanpak ontwikkeld, die door de studenten zeer positief is ontvangen en die in verschillende TUK-Nieuwsbrieven als *best practices* is omschreven. Collega's benaderen mij ook regelmatig voor advies, met name over de technische kant van deze vorm van onderwijs.

Voor de TUK workshop was ik gevraagd mijn ervaringen met *blended learning* en mijn specifieke aanpak in een forumdiscussie te delen.

Uiteraard zie ik er naar uit dat alle colleges weer veilig op locatie kunnen worden gegeven en dat vooral ook de excursies met colleges op locatie, bijvoorbeeld naar luthers Amsterdam, weer plaats kunnen vinden. Toch zijn er aspecten van digitaal onderwijs die waardevol blijven en die ik ook in mijn colleges zal blijven gebruiken.

Sabine Hiebsch

Artikel van professor Hiebsch in Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis

Op 19 december verschijnt het vierde nummer van het *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis* (TNK) van dit jaar. Professor Hiebsch is sinds 2016 lid van de redactie. Dit nieuwe TNK nummer gaat over bijzondere bibliotheken en werd door professor Hiebsch, als gastredacteur samengesteld. Zij schreef de inleiding bij dit themanummer en een artikel, over de bibliotheek van het Evangelisch-Luthers Seminarium.

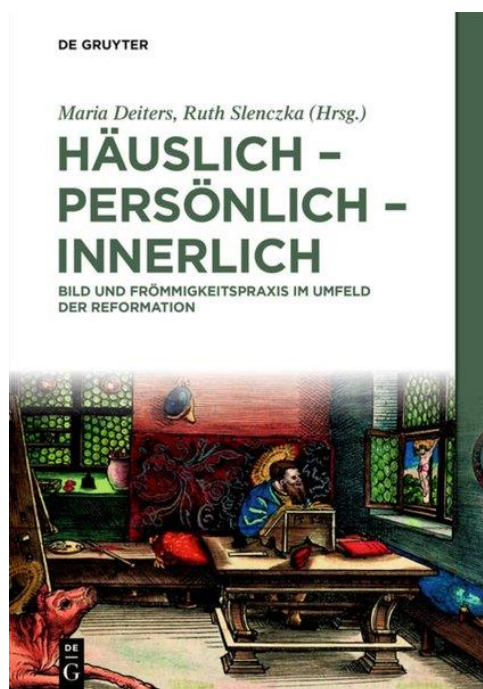
Het artikel van Professor Hiebsch zal na het verschijnen van TNK ook op de KBL-website geplaatst worden.

In het *Reformatisch Dagblad* is ter gelegenheid van dit themanummer op 14 december een [interview](#) met professor Hiebsch verschenen.

Nieuw boek

In oktober jl. verscheen bij de gerenommeerde academische uitgever De Gruyter (Berlijn/Boston) het boek *Häuslich – Persönlich – Innerlich. Bild und Frömmigkeitspraxis im Umfeld der Reformation*, onder de redactie van Maria Deiters en Ruth Slenczka.

De bijdragen in deze interdisciplinaire bundel over vroomheidspraktijken in de context van de reformatie zijn geschreven door internationaal bekende (kerk)historici, kunsthistorici en taalwetenschappers. Professor Hiebsch schreef haar bijdrage over 'hart en gebed' bij Luther.

Column van prof. dr. Sabine Hiebsch

Lutherana Wereldwijd

Luther in Augsburg

Naast Wittenberg, Worms en de Wartburg hoort de Zuid-Duitse stad Augsburg tot de plaatsen die in het lutheranisme een centrale betekenis hebben.

In Augsburg vond namelijk in 1530 onder het voorzitterschap van de keizer een rijksdag plaats. Een van de agendapunten was de 'kwestie Luther'. De keizer had voor de verdediging van zijn rijk, onder andere tegen het Turkse leger, de politieke en vooral de financiële steun van alle vorsten nodig, niet alleen van de katholieke. Daarom was hij bereid ruimte te geven aan zijn tegenstanders. Keurvorst Johann van Kursachsen, die in 1525 zijn broer Frederik de Wijze was opgevolgd, overhandigde namens de territoriale vorsten en de steden die zich achter Luthers reformatie hadden geschaard de Augsburgse Confessie aan de keizer. Luther had aan het ontwerp van de tekst meegewerkt, maar de uiteindelijke versie is door zijn collega en vertrouweling Philipp Melanchthon geschreven. Die was ook de contactpersoon van de keurvorst tijdens de rijksdag. Voor Luther was het, nadat hij in 1521 als ketter veroordeeld en vogelvrij verklaard was, veel te gevaarlijk om in Augsburg aanwezig te zijn. Hij verbleef tijdens de rijksdag op de ruim 230 km ten noorden van Augsburg gelegen vesting Coburg. Dat was een van zuidelijkste plaatsen in het keurvorstendom Saksen, waar hij bescherming had. Via brieven werd hij op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen in Augsburg.

In de loop van de 16^e eeuw kreeg de Augsburgse Confessie van 1530 de status van normatief, centraal luthers belijdenisgeschrift. Niet alleen binnen de Duitse landen van het Rijk, maar tevens in andere landen zoals in de koninkrijken van Denemarken en Zweden. Ook in de Nederlanden functioneerde de Augsburgse Confessie als confessionele signatuur (confessional identity marker) voor gemeenten die wilden uitdrukken dat zij 'authentiek' luthers waren. In teksten, op gemeentezegels, avondmaalsloodjes en andere objecten werd vermeld dat men 'toegedaan was de Augsburgse Confessie'.

In het recent verschenen nummer van Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis heb ik een artikel geschreven over de bibliotheek van het Evangelisch-Luthers Seminarium. Tot de collectie van de bibliotheek behoren naast oude drukken en boeken ook voorwerpen zoals gravures, etsen, prenten en penningen. Een deel daarvan is in bruikleen bij het Museum Catharijneconvent in Utrecht.

In mijn artikel bespreek ik onder andere de gedenkpenningen voor de eeuwfeesten van de Augsburgse Confessie. Ik laat een afbeelding zien van een gedenkpenning uit 1730, het 2^e eeuwfeest van de Augsburgse Confessie. U ziet deze gedenkpenning hier ook, maar dit is een foto van het exemplaar uit de collectie van Harry Donga en Carel van den Berg.

'Luther biedt de Augsburgse Confessie aan de keizer aan', voorzijde gedenkpenning, Willem de Wijs (1730), zilver diameter 46 mm, foto: Carel van den Berg.

Op de afgebeelde voorzijde overhandigt Luther de Augsburgse Confessie aan keizer Karel. Op de tweede foto ziet u nog een ander voorbeeld uit 1930, het 4^e eeuwfeest van de Augsburgse Confessie, eveneens uit de collectie van Donga en Van den Berg.¹

Op de keerzijde is Luther te zien, die gebroederlijk met Melanchthon over het plein voor het bisschoppelijk paleis in Augsburg loopt.

'Luther en Melanchthon in Augsburg', keerzijde gedenkpenning, Maarten L. Paauw (1930), zilver en brons, 60 mm, foto: Carel van den Berg

Terwijl dus vaststaat dat Luther in 1530 niet in Augsburg is geweest, wordt hij op de Nederlandse lutherse gedenkpenningen moeiteloos in Augsburg geplaatst en zelfs tot hoofdacteur gemaakt.

De gedenkpenningen zijn een prachtig voorbeeld hoe een mythe wordt gecreëerd. Luther, Augsburg en de Augsburgse Confessie worden visueel samengevoegd om het lutherse karakter van dit centrale belijdenisgeschrift te onderstrepen. Met de kwalificatie als 'authentiek luthers' wordt de Augsburgse Confessie onderdeel van de constructie van de Nederlandse lutherse confessionele identiteit. Zij fungeert als het ware als een visitekaart voor de Nederlandse lutheranen. De gedenkpenningen voor de Augsburgse Confessie zijn onderdeel van het tastbare religieuze erfgoed dat het Nederlandse lutheranisme zo uniek maakt.

Deze column mag onverkort worden overgenomen, voorzien van bronvermelding

¹ Mijn dank gaat naar Carel van den Berg voor het beschikbaar stellen van beide afbeeldingen. Voor meer informatie over de penningen, zie Harry Donga en Carel van den Berg, *Geslagen Verbeelding. Lutherse penningen in Nederland* (Hilversum: Verloren, 2010), 67-71; 86-87.

Nieuwe sponsors

Evangelisch-Lutherse Gemeente Zaandam

Wij begroeten als nieuwe sponsor, die zich zelf heeft aangemeld, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Zaandam. Zij hebben ons het volgende laten weten:

“De kerkenraad van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Zaandam juicht van harte het werk en vooral de gedrevenheid toe waarmee prof. dr. Sabine Hiebsch invulling geeft aan haar leerstoel aan de Theologische Universiteit Kampen. Zij wil deze in woord en daad blijvend ondersteunen en heeft daarom in overleg met het College van Diakenen, besloten dat de Diaconie van de ELG Zaandam zich onder de sponsors van de stichting schaart”.

Evangelisch-Lutherse Gemeente Amsterdam

Kort nadat in het gemeentebblad van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Amsterdam - - zoals elders in deze Nieuwsbrief vermeld -- aandacht werd geschonken aan de leerstoel van professor Hiebsch aan de Theologische Universiteit Kampen, ontving de Stichting het heugelijke nieuws dat deze gemeente zich wederom onder de sponsors van de leerstoel heeft geschaard. In het verleden steunde de gemeente al ruimhartig de onderzoeksplaats van professor Hiebsch aan de Vrije Universiteit en incidenteel de leerstoel.

Het bestuur van de stichting is dankbaar voor deze nieuwe sponsors en spreekt de hoop uit dat andere lutherse gemeenten deze mooie voorbeelden zullen willen volgen.

U kunt de leerstoel steunen door een bedrag over te maken op onze rekening, ten name van de Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting, of door een meerjarige bijdrage toe te zeggen.

Voor meer informatie over de KBLSt en de werkzaamheden van prof. dr. Sabine Hiebsch zie onze [website](#).

COLOFON

Secretariaat E: secretariaat.kblstichting@gmail.com

Penningmeester KvK nr.: 68634641
IBAN: NL15 INGB 0007 7600 41
BIC: INGBNL2A
T.n.v.: Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting
E: penningmester.kblstichting@gmail.com

Prof. dr. Sabine Hiebsch shiebsch@tukampen.nl

Aanmelden voor de Nieuwsbrief kan via een email naar:
secretariaat.kblstichting@gmail.com